

הגמרא דנה בגדרי כיבוד הורים, וכן היא מסתפקת האם ההוצאות בכיבוד ההורים הם מכספו של הבן או של האב, וכך לשון הגמרא (שם לב):

איבעיא להו: משל מי? רב יהודה אמר: משל בן, רב נתן בר אבא אמר: משל אב. אורו ליה רבנן לרב ירמיה, ואמרי לה לבריה דרב ירמיה, כמ"ד משל אב.

נחלקו האמוראים מהיכן יש להוציא כסף בכיבוד ההורים, רב יהודה סובר שהבן צריך לשלם מכספו. אך חולק עליו רב נתן, וסובר שהאב צריך לשלם את ההוצאות הכספיות. וכך גם מכריעה הגמרא שחכמים הורו כמי שסובר שההוצאות הכספיות צריכות להיות מוטלות על האב ולא על הבן.

אמנם בירושלמי עולה הפוך מהבבלי, עד כדי כך שהבן חייב לחזור על הפתחים בשביל כיבוד הוריו, וזה לשון הגמרא (פ"א ה"ז):

אִי זָהוּ הַכִּיבּוּד? מֵאֲכִיל וּמִשְׁקָה מִלְבִּישׁ וּמִנְעִיל וּמִכְנִיס וּמוֹצִיא. וּמִן דְּמֵאן? חוּנָה בֶר חֲמִיה אָמַר מִשְׁל זָקֵן. מִלְתִּיה דְּרַבִּי חֲמִיה בֶר בָּא פְּלִגָּא. דָּאָמַר רַבִּי חֲמִיה בֶר בָּא. תַּנִּי רַבִּי יוֹדֵן בֶר בִּרְתִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי. דְּתַנִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי, גְּדוֹל הוּא כִּיבּוּד אָב וְאֵם שְׁהַעֲדִיפוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִכְבֹּדוֹ. נֶאֱמַר כָּאֵן: (שמות כ) "כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ: (משלי ג) "כְּבֹד אֶת ה' מִהוֹנֶךָ" בְּמָה אֵת מִכְבְּדוֹ מִהוֹנֶךָ? מִפְּרִישׁ לֶקֶט שְׂכַחָהּ וּפִיָּאָהּ מִפְּרִישׁ תְּרוּמָהּ וּמַעֲשֵׂר רֶאשֹׁן וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וּמַעֲשֵׂר עֲשִׂי וְחֻלָּה, וְעוֹשֶׂה סוּכָה וְלִילֵב שׁוֹפָר וְתַפִּילִין וְצִיצִית, מֵאֲכִיל אֶת הָרְעִיבִים וּמִשְׁקָה אֶת הַצְּמִיאִים אִם יֵשׁ לָךְ אֵת חֲטִיב בְּכָל אֵילוּ. וְאִם אֵין לָךְ אֵין אֵת חֲטִיב בְּאַחַת מֵהֶן. אֲבָל כְּשֶׁהוּא בָּא אֶצֶל כִּיבּוּד אָב וְאֵם, בֵּין שְׁנֵי לָךְ בֵּין שְׁאֵין לָךְ כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ. אֲפִילוּ אֵת מִסְבָּב עַל הַפְּתָחִים!

וכך גם מכריעה הגמרא בהמשך (שם):

אֵתָא רַבִּי יַעֲקֹב בֶר אֲחָא רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶר נַחֲמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן, שְׁכּוֹפִין אֶת הַבֵּן לְזוֹן אֶת הָאָב. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַלּוֹאִי הָיִין כָּל שְׁמוּעָתִי בְּרִין לִי כְּהֵדָא שְׁכּוֹפִין אֶת הַבֵּן לְזוֹן אֶת הָאָב.

עולה מהאמור שנחלקו התלמודים על מי מוטל הוצאות כספיות, על הבן או על האב. התלמוד הבבלי סובר שעל האב לשלם את ההוצאות שלו, אך מהירושלמי עולה שיש לבן להוציא בשביל הוריו עד כדי חיזור על הפתחים, וכך גם מחלק הגר"א (יו"ד סי' רמ ס"ק יד):

הוא תמוה ובאמת דהרמ"ה פליג על הנ"ל וכמ"ש ברי"ו בשמו דירושלמי ס"ל כיבוד משל בן ועוד בדגמ' דילן משוה לכבוד המקום כמ"ש נאמר כבד כו' **דלא כירושלמי דאמר יותר**.

רב יוסי בירושלמי מדגיש, הלואי שכל השמועות הללו יהיו ברורות לו כמו הלכה זו, שעל הבן לזון את אביו מכספו האישי. הרי"ף פוסק להלכה, שאין כסף לאב אזי כופין את הבן לשלם לצרכי אביו, וזה לשונו (שם יג.):

אורו ליה רבנן לר' ירמיה ואמרי לה לבריה דרבי ירמיה כמאן דאמר משל אב והיכא דריוח הבן והאב לית ליה כייפינן ליה לבן ושלקלינן מיניה בתורת צדקה ויהיבין לאבוא.

אמנם מדגיש הרי"ף, שבמקרה כזה אין הבן נותן לאביו מצד מצוות כיבוד הורים, אלא מדין מצוות צדקה. ויש כמה נפקא מינה, אחת מהם מפורשת בתלמוד הירושלמי, האם חובה על הבן לחזור על הפתחים. אם אנו דנים את נתינת הכסף לאב מצד מצוות צדקה, ודאי שאין לתת לאב במידה ואין לבן. אך אם אנו דנים את נתינת הכסף מדין כיבוד הורים, אזי יש לו לחזור על הפתחים במידה ואין לו ממון לשלם על הוריו.

נראה שהירושלמי מחדש שמצוות כיבוד הורים היא עולה מעל הגדרים הרגילים של המצוות, כמו שאומר רשב"י: **גְּדוֹל הוּא כִּיבּוּד אָב וְאֵם שְׁהַעֲדִיפוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִכְבֹּדוֹ**. נֶאֱמַר כָּאֵן: (שמות כ) "כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ: (משלי ג) "כְּבֹד אֶת ה' מִהוֹנֶךָ".

כלומר, את ה' אדם מכבד מהונו וכספו שנמצאים אצלו ('אם יש לך אֵת חֲטִיב בְּכָל אֵילוּ, וְאִם אֵין לָךְ אֵין אֵת חֲטִיב בְּאַחַת מֵהֶן'), אך אצל האב והאב נאמר סתם כבוד, גם שאין לבן ממון ('אֲפִילוּ אֵת מִסְבָּב עַל הַפְּתָחִים!'). רשב"י מחדש שרק שאדם נחשף למשמעות הכבוד אל ה' - 'מהונך', אפשר להבין מהו הכבוד להורים - גם שאין לך שום ממון.

הרמב"ן (ויקרא יח, כה) מייחס חשיבות שונה בין כל המצוות שנעשות בחו"ל לבין המצוות שנעשות בארץ. כלומר, המצוות בחו"ל הם בגדר של 'הציבי לך ציונים' כדי שלא נשכח את המצוות בהגעתנו אל ארץ הקודש, אך המצוות בארץ ישראל הם דבר עצמי. בחו"ל המצוות הם יותר כמשומות, ובארץ ישראל המצוות הם הופעה של חיים. נראה לענ"ד שכך גם ההתייחסות למצוות כיבוד הורים, בבבלי- **כמו ששאר המצוות** אין לך להוציא יתר ממה שיש לך, כך גם במצוות כיבוד הורים. וכן אם ההורים עניים הם מקבלים צדקה בשווה למצוות הצדקה.

אך בתורה הארץ ישראלית מבינים שנחלת ה' מרוממת את כל המצוות, וכן גם את מצוות כיבוד הורים. ע"כ אין ההתייחסות למצוות כיבוד ההורים היא כשאר המצוות, **אלא היא מתעלה ע"י המושג האלוהי שבארץ**. ונראה שחז"ל רמזו זאת בהדגשה של המצוות התלויות בארץ: "כְּבֹד אֶת ה' מִהוֹנֶךָ" בְּמָה אֵת מִכְבְּדוֹ מִהוֹנֶךָ? מִפְּרִישׁ לֶקֶט שְׂכַחָהּ וּפִיָּאָהּ מִפְּרִישׁ תְּרוּמָהּ וּמַעֲשֵׂר רֶאשֹׁן וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי וּמַעֲשֵׂר עֲשִׂי וְחֻלָּה, וְעוֹשֶׂה סוּכָה וְלִילֵב שׁוֹפָר וְתַפִּילִין וְצִיצִית, מֵאֲכִיל אֶת הָרְעִיבִים וּמִשְׁקָה אֶת הַצְּמִיאִים אִם יֵשׁ לָךְ אֵת חֲטִיב בְּכָל אֵילוּ.

ה' מעניק לאדם ממון והוא מפריש ממנו לכהן ללוי ולעני (הכל תלוי בעושרו). אבל העושר איננו תנאי בכיבוד הורים, גם ללא ממון יש לכבד את ההורים עד כדי חיזור על הפתחים "כבד את אביך ואת אמך" גם ללא 'מהונך'.